

Marek Ciara
(Warszawa)

**MATERIAŁY TADEUSZA DOBRZENIECKIEGO
(1914-1999)
(III-380)**

Tadeusz Dobrzeniecki urodził się w Warszawie 7 lutego 1914 r. w Warszawie jako syn Józefa mechanika i Zofii z Mączewskich. W latach 1924-1932 uczył się w Państwowym Gimnazjum im. Tadeusza Czackiego w Warszawie. W latach 1932-1938 studiował filozofię i teologię katolicką w Uniwersytecie Warszawskim. W okresie okupacji studiował filozofię i historię sztuki na tajnych kompletach Uniwersytetu Warszawskiego.

W latach 1945-1949 studiował historię w Uniwersytecie Warszawskim. W roku 1949 ukończył studia na Wydziale Humanistycznym uzyskując stopień magistra filozofii w zakresie historii sztuki. W 1965 r. po przedstawieniu dysertacji doktorskiej pt. *Źródła literackie ikonografii Poliptyku Toruńskiego* uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. W 1968 r. Rada Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego nadała mu stopień naukowy docenta nauk humanistycznych w zakresie historii kultury średniowiecznej.

W latach 1945-1991 był zatrudniony w Muzeum Narodowym w Warszawie. Pracował w Dziale Sztuki Średniowiecznej. W latach 1973-1991 był kuratorem Galerii Sztuki Średniowiecznej. W 1976 r. został powołany w skład Rady Naukowej Muzeum Narodowego w Warszawie. W 1991 r. przeszedł na emeryturę.

Pracę w Muzeum Narodowym w Warszawie Tadeusz Dobrzeniecki łączył z pracą dydaktyczną w Uniwersytecie Warszawskim i w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Na Uniwersytecie Warszawskim pracował w latach 1949-1963 na stanowisku adiunkta w Katedrze Sztuki Średniowiecznej kierowanej przez profesora Michała Walickiego. W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim wykładał historię sztuki w latach 1981-1988. Był tam zatrudniony na stanowisku docenta (od 1981 r.) i kierownika Katedry Historii Sztuki Średniowiecznej (1984-1988).

Przedmiotem badań naukowych Tadeusza Dobrzenieckiego były: ikonografia średniowiecznej sztuki polskiej, związki sztuki i liturgii, ikonografia sztuki wczesnochrześcijańskiej i bizantyjskiej. Opublikował kilkadziesiąt artykułów i rozpraw m. in. *Drzwi gnieźnieńskie*, (Warszawa 1953), *Wrocławski pomnik Henryka IV*, (Warszawa 1964), *Kościół w Polsce* (Warszawa 1969), *Rzeźba sakralna w Polsce*, (Warszawa 1981), *Codex Aureus Gnesnensis. Commentarii* (Warszawa 1988).

Tadeusz Dobrzeniecki zmarł 2 sierpnia 1999 r. w Warszawie. Pochowany został na cmentarzu wojskowym na Powązkach.

Materiały T. Dobrzenieckiego przekazała do PAN Archiwum w Warszawie Paulina Ratkowska w 2003 r. (numer w księdze nabytków 2427). W 2013 r. Marek Ciara uporządkował spuściznę i opracował inwentarz warsztatowy. W 2020 r. uzupełniono inwentarz o wstęp. Objętość zespołu to 0, 30 m. b.

Fotografie T. Dobrzenieckiego i wydruki fotografii przekazano do Zbioru Fotografii. Do spuścizny Tadeusza Manteuffla (III - 192) przekazano: kopertę „Tadeusz Manteuffel 1902 - 1970. Historyk, mediewista” (Pierwszy dzień obiegu) ze znaczkiem pocztowym przedstawiającym T. M. Materiały T. Dobrzenieckiego znajdują się również w Archiwum Muzeum Narodowego w Warszawie.

Materiały spuścizny uporządkowano zgodnie z obowiązującymi w PAN Archiwum w Warszawie *Wytycznymi opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych*. Nadano im układ chronologiczno-rzeczowy, z wyjątkiem korespondencji, gdzie zastosowano układ alfabetyczny. Spuścizna zawiera materiały z lat 1932-2002. Podzielono ją na 6 głównych grup tematycznych. W grupie I w jednostkach od 1 do 5 znajdują się materiały działalności organizacyjno-naukowej z lat 1954-1997. Są to materiały dotyczące działalności i pracy w Stowarzyszeniu Miłośników Sztuki, pracy w Muzeum Narodowym w Warszawie, Uniwersytecie Warszawskim i Akademii Teologii Katolickiej, uczestnictwa w kongresach i konferencjach naukowych, wreszcie współpracy z redakcjami i wydawnictwami.

Grupa II (jednostka 6) to materiały biograficzne z lat 1949-2000: dokumentacja dotycząca studiów, doktoratu, przebiegu pracy zawodowej.

W grupie III (jednostka 7) znajduje się korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1955-1997.

W grupie IV (jednostki 8-9) znajdują się materiały o twórcy spuścizny z lat 1973-2001: album z fotografiami przedstawiającymi Galerię Sztuki Średniowiecznej w Muzeum Narodowym w Warszawie (w tym fotografie z jej otwarcia), artykuły wspomnieniowe i karykaturę twórcy zespołu.

W grupie V – w materiałach osób obcych z lat 1959-1997 znajdują się (jednostki 10-11) materiały biograficzne i list polecający dla Francoise Boespflug oraz pocztówki osób trzecich do Władysława Tatarkiewicza.

Grupę VI stanowią załączniki z lat 1932-2002 (jednostki 12-18): książki i nadbitki artykułów Tadeusza Dobrzeńskiego oraz opatrzone dedykacją nadbitki osób obcych.

W PAN Archiwum w Warszawie spuściznie nadano sygnaturę III-380. W wyszukiwarce [www.szukajwarchiwach](http://www.szukajwarchiwach.pl) . pl zespół został wpisany pod numerem 302/ 675 /0. Inwentarz liczy 18 jednostek i 5 aneksów.

Źródła i bibliografia

1. *Materiały Tadeusza Dobrzeńskiego*, PAN Archiwum w Warszawie, III-380, j. 6, 9
2. *Dobrzeński Tadeusz*, [w:] *Wielka Encyklopedia PWN*, tom 7, Warszawa 2002
3. *Dobrzeński Tadeusz*, [w:] *Księga pamiątkowa w 75- lecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Wkład w kulturę polską w latach 1968-1993*, red. Ks. Marian Rusecki, s. 302, 371

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Materiały działalności organizacyjno - naukowej	1 - 5
II. Materiały biograficzne	6
III. Korespondencja	7
IV. Materiały o twórcy spuścizny	8 - 9
V. Materiały osób obcych	10 - 11
VI. Załączniki	

12 – 18

I. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO - NAUKOWEJ

1. Stowarzyszenie Historyków Sztuki
Komunikaty Zarządu Oddziału Warszawskiego, korespondencja
1964 - 1995, b. d., rkp., masz., l., k. 11
2. Kongresy, konferencje, sesje naukowe
Program, zaproszenia, korespondencja
1955 - 1999, b. d., rkp., masz., druk, j. czes., franc., niem., l., k. 50, zob. aneks 1
3. Uniwersytet Warszawski, Stołeczny Uniwersytet Powszechny Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Akademia Teologii Katolickiej, Polska Akademia Nauk-Komitet Nauk o Sztuce
Plan zajęć, wytyczne olimpiady artystycznej, korespondencja
1954 - 1992, rkp., masz., l., k. 20
4. Muzeum Narodowe w Warszawie
Powołanie biegłego sądowego, wyjaśnienie dla NIK, plan pracy, statut MNW, protokół zebrania kuratorów, fotografia miecza ze zbiorów Zakładu Archeologii PAN, rachunki, zaproszenie i informator o wystawie, korespondencja
1954 - 1995, b. d., j. ang., fr., niem., pol., l., k. 110
5. Redakcje i wydawnictwa
Umowa wydawnicza, konspekt książki pamiątkowej ku czci prof. S. Lorentza, korespondencja
1964 - 1997, rkp., masz., j. ang., franc., łac., pol., l., k. 51, zob. aneks 2

II. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

6. Dokumenty dotyczące wykształcenia i kariery zawodowej, funeralia
 Tymczasowe zaświadczenie o ukończeniu studiów, dyplom doktorski, nadanie stopnia docenta, powołanie do Rady Naukowej Muzeum Narodowego w Warszawie, przyznanie dodatku do uposażenia, zaświadczenia, zaproszenie na uroczystość jubileuszową, nekrologi, klepsydra, listy kondolencyjne
 1949 - 2000, b. d., rkp., masz., druk, l., k. 44

III. KORESPONDENCJA

7. Korespondencja wychodząca i wpływająca
 Osoby i instytucje A – W
 1955 - 1997, b. d., rkp., masz., j. ang., czes., franc., hol., niem., pol., l., k. 67, zob. aneks 3

IV. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

8. Galeria Sztuki Średniowiecznej Muzeum Narodowego w Warszawie w latach 1973 – 2001
 Album z fotografiami, zaproszenie na otwarcie Galerii
 1973 - 2001, rkp., druk, fot., l., k. 28
9. Paulina Ratkowska, Barbara Dąb - Kalinowska, *Tadeusz Dobrzeński. 7 February 1914 - 2 August 1999*
 Paulina Ratkowska, *Tadeusz Dobrzeński (1914 - 1999)*
 Paulina Ratkowska, *Bibliografia prac doc. dra Tadeusza Dobrzeńskiego*, b. d.
 karykatura T. D., autor nieustalony, b. d.
 1999 - 2001, b. d., rkp., masz., druk, j. ang., franc., łac., niem., pol., ros., l., sz., k. 20
 Druk: poz. 1. „Bulletin du Musee National de Varsovie”, 1999, t. XL, s. 189 – 193
 poz. 2. „Acta Historiae Artium” 2001, tom 42, s. 315 – 316

V. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

10. Boespflug Francois
 Bibliografia, curriculum vitae, list T. D. polecający kandydaturę F. B. do Institut Universitaire de France, korespondencja
 1989 - 1997, rkp., masz., j. franc., pol., l., k. 33
11. Mańkowska Stella
 Mycielscy Hanna i Jan
 Włodarczyk Józef
 Zalescy H. i Z.
 Nadawca nieustalony
 Listy do Władysława Tatarkiewicza
 1959 - 1976, rkp., masz., l., k. 5

VI. ZAŁĄCZNIKI

12. Historia sztuki
 Artykuły
 1949 - 1964 i b. d., druk, j. ang., pol., sz., opr., k. 210, zob. aneks 4
13. *Wrocławski pomnik Henryka IV*
 Opracowanie

- Przed 1964, druk, opr., 38 + 65
Druk: Warszawa 1964
14. *Codex Aureus Gnesnensis. Commentarii*
Opracowanie. Wstęp: Tadeusz Dobrzeńiecki
Przed 1988, druk, j. ang., czes., franc., niem., łac. pol., l., k. 153
Druk: Warszawa 1988
15. *Jasnogórski obraz Matki Boskiej. Studium ikonograficzne*
Nadbitka artykułu, materiały ikonograficzne
Przed 2002, masz., druk, l., k. 154
Druk: „Studia Claromontana”, 2002, t. XX, s. 19 – 44
16. *Pieta*
Materiały ikonograficzne
B. d., l., druk, k. 101
17. Prace osób obcych B – L
Książki i nadbitki artykułów z dedykacjami autorów dla T. D.
1964 - 1980, b. d. druk, j. ang., franc., łac., niem., pol., l., k. 148, zob. aneks 5
18. Prace osób obcych M – W
Książki i nadbitki artykułów z dedykacjami autorów dla T. D.
1932 - 1997, druk, j. ang., franc., niem., pol., ros., k. 139, zob. aneks 5

ANEKS 1

- J. 2. Kongresy, konferencje, sesje naukowe
1. Sesja Naukowa Wydziału historycznego Uniwersytetu Warszawskiego (bez tytułu), 1955
 2. 21 Internationaler Kongress Für Kunstgeschichte, 1964
 3. Dzieje historii sztuki i krytyki artystycznej, 1964
 4. Sztuka i ideologia XIII wieku, 1970
 5. Ikonografia Św. Stanisława męczennika, biskupa krakowskiego, 1973
 6. Dzieje myśli o sztuce, 1974
 7. Przestrzeń w literaturze, 1976
 8. Sztuka i ideologia XV wieku, 1976
 9. Konferencja z okazji 600 - lecia śmierci Karola IV - założyciela Uniwersytetu w Pradze, 1978
 10. Czy w Polsce późno - średniowiecznej istniała niewola?, 1979
 11. Wieczór poświęcony pamięci prof. Mieczysława Gębarowicza 1893 - 1984, 1984
 12. Nowe odkrycia najdawniejszej architektury klasztornej: Trzebnica - Łekno - Lubiąż. Problemy badawcze i konserwatorskie, 1986
 13. Pismo na ziemiach polskich w IX wieku? Znalezione w Podebłociu, woj. siedleckie, 1986
 14. Portret. Funkcja - Forma - Symbol, 1986
 15. Literatura i kultura późnego średniowiecza w Polsce, 1987
 16. Człowiek w społeczeństwie średniowiecznym, 1996
 17. Odnowienie doktoratu nauk humanistycznych prof. Aleksandra Gieysztor, 1996
 18. Profesor Zygmunt Świechowski. 50 lat działalności akademickiej, 1997
 19. Setna rocznica urodzin prof. Stanisława Lorentza, 1999
 20. Profesor Kazimierz Michałowski 1901 - 2001. Stulecie urodzin, 2001
 21. Mazowsze w średniowieczu, b. d.

ANEKS 2

- J. 5. Redakcje i wydawnictwa
1. „Arkady”

2. „Folia Historiae Atrium”
3. Instytut Badań Literackich PAN
4. Lexicon der Christlichen Ikonographie
5. Muzeum i Twórca. Studia z historii sztuki i kultury ku czci prof. Stanisława Lorentza.
6. Muzeum Narodowe w Warszawie
7. „Nasza Przeszłość”
8. „Ossolineum”
9. Państwowe Wydawnictwo Naukowe
10. Politechnika Łódzka, *Księga Jubileuszowa Profesora Zygmunta Świechowskiego*
11. Propylaen Verlag Berlin
12. Realllexicon zur Deutschen Kunstgeschichte
13. Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”
14. „Studia Claromontana”
15. „The Art Bulletin”
16. Union Verlag. Berlin
17. Wydawnictwo Ojców Franciszkanów
18. Zamek Królewski w Warszawie, dział wydawnictw

ANEKS 3

J. 7. Korespondencja wychodząca i wpływająca. Osoby i instytucje A – W

Korespondencja wychodząca

1. T. D. do nieustalonych adresatów	1972 - 1973	1.	2
-------------------------------------	-------------	----	---

Korespondencja wpływająca

1. Ameisenowa Zofia	1966 - 1969	1.	3
2. Chojecka Maria	1973 - 1978	1.	3
3. Cichocka Eugenia	1975	1.	1
4. Dettloff Szczęsny	1955 - 1959	1.	2
5. Fafius Zofia	1994 - 1995	1.	2
6. Flemming Johanna	1967	1.	1
7. Gębarowicz Mieczysław	1976	1.	1
8. Gieysztor Aleksander	1987 - 1997, b.d.	1.	3
9. Grossmann Dieter	1974	1.	1
10. Hermansdorfer Mariusz	1989	1.	1
11. Józefowicz Krystyna	1967	1.	1
12. Jurko Władysław	1957	1.	1
13. Kalinowski Konstanty	b. d.	1.	1
14. Kalinowski Lech	1965 - 1968	1.	2
15. Kłoczowski Jerzy	1970	1.	1
16. Kłosińska Janina	1974	1.	2
17. Kohtz Harald	1986	1.	1
17. Kubiś K.	1978	1.	1
18. Kürbis Brygida	1978	1.	1
19. Lorentz Stanisław	1971 - 1986	1.	2
20. Madej Henryk	b. d.	1.	1
21. Marsch Georg	b. d.	1.	1
22. Migdalska - Kassurowa	1966	1.	1
23. Moorsel Paul von	1973	1.	1
24. Obertyński K. Z.	1967	1.	1
25. Pasikiewicz Mieczysław	1976	1.	1
26. Radonacz D.	1965	1.	1
27. Schade Werner	1967	1.	1

28. Schmydki Ryszard	1986	l.	
29. Walicki Michał	1977	l.	1
30. Weitzmann Kurt	1981 - 1989	l.	1
31. Wilckens Leonie von	1965 - 1973	l.	2
32. Nadawcy nieustaleni	1967 - 1981, b. d.	l.	6

ANEKS 4

J. 12. Historia sztuki

1. *Chrystus Bolesny na drzewie życia*, b. d.
2. *Działalność artystyczna Stanisława Stosza w Krakowie*, „Biuletyn Historii Sztuki i Kultury”, 1949, nr 3 - 4, s. 188 – 212
3. *Geneza polskiego portretu trumiennego*, b. d.
4. *Hagia Maria - Theotokos w sztuce wczesnochrześcijańskiej*, b. d.
5. *Joachim Lelewel jako historyk sztuki w świetle badań drzwi płockich i gnieźnieńskich*, b. d.
6. *Latin Sources of the „Przemysl meditation”*, b. d.
7. *Maria - Tabernaculum Dei et Verbi*, 1995
8. *Mediaeval Painting* - obwoluta katalogu Malarstwa Tablicowego Gotyku w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie opracowanego przez doc. T. D., b. d.
9. *Na rozdrożu nauki i uczucia*, „Nowiny Literackie”, b. d.
10. *O kilku wzorach graficznych malarstwa ludowego w Polsce*, b. d.
11. *Patrząc na dzieło Wita Stwosza*, b. d.
12. *Prezentacja Marii w świątyni według Wita Stosza w krakowskim oltarzu mariackim*
13. *Rozmyślania Dominikańskie*, obwoluta, b. d.
14. *Stanisław Lorentz a Galeria Sztuki Średniowiecznej*, b. d.
15. *Sztuka gotycka w Muzeum narodowym w Warszawie*, informator o wystawie przygotowanej przez prof. Michała Walickiego i Tadeusza Dobrzeńckiego, b. d.
16. *Św. Stanisław - biskup męczennik i patron Polski*, 1979
17. *The Toruń Quinity in The National Museum in Warsaw* „The Art Bulletin”, 1964, Vol. XLVI, s.380-388
18. *Władysław Łuszczkiewicz - badacz sztuki romańskiej w Polsce*, b. d.
19. *Wybrane zagadnienia ikonografii pasyjnej w sztuce polskiej*, b. d.

ANEKS 5

J. 17. Prace osób obcych B – L

1. *75 razy Irena Jakimowicz* (praca zbiorowa), Warszawa 1997
2. Białostocki Jan, *Ars auro prior*, „Melanges de Litterature Comparee et de Philologie”, (b.d)
3. Białostocki Jan, *Die Eigenart der Kunst Venedigs*, Wiesbaden 1980
4. Białostocki Jan, *Erwin Panofsky(1892 -1968)*, „Simiolus. Kunsthistorisch Tijdschrift” 1970, IV, s. 68 - 89
5. Białostocki Jan, *Komitet Nauk o Sztuce 1952 - 1977*, k. 10, kkp, b. d.
6. Białostocki Jan, „*Sąd Ostateczny*” *Hansa Memlinga. Spostrzeżenia i analizy w oparciu o badania technologiczne*, „Rocznik Historii Sztuki” 1970, tom. VIII, s. 7 - 46
7. Bochenek Małgorzata, *Życia nie zmarnowałem. Wspomnienie o ks. prof. Bolesławie Przybyszewskim*, „Nasz Dziennik” 2001
8. Chwiejczak K., *Skarby sztuki średniowiecznej w Muzeum Narodowym*, b. d.
9. Coe Jozef, *Die bemalten holzteller, bekannte und neuentdeckte ihr schmuck und seine herkunft*, „Wallraf - Richards Jahrbuch”, 1975, s. 85 - 116
10. Forsyth William H., *A Brief Guide to The Medieval Collection. The Metropolitan Museum of Art*, New York 1967
11. Gieysztor Aleksander, *Heresies et societies dans l'Europe pre - industrielle 11 – 18 siecles*, Paris 1968
12. *In memoriam Joanni Białostocki*, (b. d.)

13. Janson Horst, *Giovanni Chellini „Libro” and Donatello*, „Studien zur Toskanischen Kunst”, 1964, 131 - 138
14. Janson Horst, *Observations on Nudity in Neoclassical Art*, „Still und überlieferung in der Kunst des Abendlandes”, b. d.
15. Kowalczyk Jerzy, *W setną rocznicę urodzin Profesora Mieczysława Gębarowicza*, b. d.
16. Lorentz Stanisław, *Mieczysław Gębarowicz*, b. d.
17. Lorentz Stanisław, *Muzeum Narodowe w Warszawie*, 1986
18. Łodyńska - Kosińska Maria, *Ingenium et Labor. Uwagi o cechach nowatorskich ołtarza mariackiego Wita Stwosza*, 1982

J. 18. Prace osób obcych M – W

19. Michałowski Kazimierz, *Visual Arts, Western*, nadbitka z: Encyklopedia Britannica, 1974, s. 245 - 487
20. Nowiński Krzysztof, *Profesor Bohdan Guerquin*, b. d.
21. Obertyński Zdzisław, *L' Image de la trinite au Chateau de Lublin*, Lwów 1932
22. Przybyszewski Bolesław, *Święta Jadwiga królowa zdobna w cnoty*, b. d.
23. Ratkowska Paulina, *Gotycki obraz tablicowy „Pieta z donatorem” w Muzeum Narodowym w Warszawie*, b.d.
24. Sokołow M. N., *Christos u podnožia mielnicy - fortuny*, „Iskusstwo Zapadnoj Ewropy i Wizantii”, 1978, s. 132 - 156
25. Świechowski Zygmunt, *Adalbert von Prag - Bischof, Moench Missionaer und Maertyrer and der Jahrhundertwende*, Baden - Baden 1997
26. Świechowski Zygmunt, *Strzelno romańskie*, Warszawa 1997
27. Wallis Mieczysław, *Napisy w obrazach*, „Studia Semiotyczne”, 1973, t. II, s. 39 – 64
28. (Z. K.), *W Galerii Sztuki Średniowiecznej*, b. d.